

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1942:1

StenåldersboplatzvidSandarna.(Undre boplatzen).Undersökt 1942.

85/42

Jfr 41/42

(Här till 4 ritningar).

Göteborgs stads fornminnen n:r 2^a.

1.

Stenåldersboplatz.

Undersökningen på undre Sandarna 1942.

Vid undersökningen 1930 täcktes en del av det understa kulturlagret av ett mäktigt lager påförd matjord, varför området, fränsett upp-tagandet av ett i vinkel gående undersökningsdike, lämnades helt orört. För något år sedan bortfördes matjorden till större delen från platsen, varvid kulturlagret blev lättare åtkomligt. Jag fann det därför lämpligt att företaga en orienteringsundersökning på platsen. Genom ett anslag på 150 kronor från Stadsfullmäktiges beredning för ärenden rörande natur- och kulturskydd sattes jag i stånd att företaga undersökningen. Den på-börjades den 17 juni 1942. I arbetet deltog utom jag själv seminarie-lärare Anders Haglund, min son Lars Alin samt en grovarbetare, som gatu-chefen ställt till mitt förfogande. Under de flesta dagarna undersökningen pågick var även Verner Kjellén närvarande och biträdde med granskning av kulturlagret.

Undersökningen började med att från en punkt belägen 17 m nord-väst om förra grävningsområdets (1930) nordvästra kant upptogs ett i norr-söder (missvisande kompass) gående 17 m långt och en meter brett schakt, benämnt schakt I. Parallellt med detta upptogs ett lika brett 13 m långt schakt, kallat schakt III, vilket medelst fyra 3 m långa schakt numrerade II, IV, V, VI förbands med schakt I. Från mitten av schakt III upptogs åt väster ett sju meter långt schakt. Samtliga dessa schakt gjordes en meter breda. Inalles undersöktes 50 kvm.

Grävningen genomfördes så att man fick en profil genom i stort sett hela kulturlagret och underliggande skikt. Nedåt utsträcktes gräv-ningen till 19 meters nivån, 7 meter utanför kulturlagret. Här genomgrävdes strandgruset och underliggande grå sand ned till den underlagrande gula, vittrade leran. Även under mitten av kulturlagret genomgrävdes den grå san-den ned till gula leran. Uppåt nådde sanden en sådan mäktighet, att vi nöjde oss med att gå så långt ned i den under kulturlagret, att vi var övertygade om, att vi nått ned i fyndfritt område. Uppåt fullföljde vi kulturlagret tills detta tunnade ut till 1 à 1.6 dm. Det skulle varit av stort intresse att fortsatt grävningen högre, men det överlagrande gruset nådde här en mäktighet av över en meter, och då det tillgängliga anslaget för ändamålet var starkt begränsat, räckte de inte för utökande av arbets-personalen för den behövligen jordschaktningen. Kulturlagret blev uppåt mycket fyndfattigt, så att det med hänsyn till fynden ej kunde anses löna det omfattande arbete, som ett fortsättande av grävningen uppåt skulle krävt.

Grävningsprotokoll.

Vid schaktningen av schakt I hittades i ytan d.v.s. på grustaget botten följande föremål.

64984-64987.	Malsten	1
	Flintknuta (kärna)	1
	Flintskärvor	18
	Spån	3

samt ett djurben, sannolikt senare inblandning.

Schakt I.Ruta 1.Profil.

1.	Påförd matjord	0.1 m
2.	Grovt strandgrus	0.5 m
3.	Grov sand med klapper	0.1 m
4.	Gul vittrad lera	-

Kontakten mellan gruset och sanden 19.09 m ö.h.

Fynd.

64988.	Flintskärvor	7
	Benbitar, troligen senare in-	
	blandning	2
64991.	Ett stycke pimpsten	1
64989.	Skifferskärva	1
64990	Tegelskärva, inblandning	1
	Kol	-
	Fynden insamlade i det skiktade gruset.	

Ruta 2.Profil.

1.	Påfylld jord	0.15 m
2.	Grovt grus	0.45 m
3.	Grov sand med klapper	0.12 m
4.	Gul vittrad lera	-

Gränsen mellan skikt 2 och 3 19.22 m ö.h.

Fynd.

64992.	Kärnyxa med plan undersida	1
64993.	Knacksten	1
64994.	Flintskärvor	10
	Kärnyxan låg nära botten av skikt 2.	
	Fynden insamlade i det grova gruset.	

Ruta 3.Profil.

1.	Påfylld jord	0.21 m
2.	Grovt grus	0.40 m
3.	Grov sand med klapper	0.01 m

Fynd.

64995.	Spånkärna	1
64996.	Spån	1
64997.	Skärva med tillknackning (borr?)	1
64998.	Skärvor	6

Fynden insamlade i det grova gruset.

Ruta 4.Profil.

1.	Påförd jord	0.25
2.	Grovt grus	0.40
3.	Grov sand med klapper	0.08
4.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

64999. Spån	1
65000. Skärvor	4
Fynden insamlade i det grova gruset.	

Ruta 5.Profil.

1. Påförd jord	0.12 m
2. Grovt grus	0.48 m
I botten på det grova gruset möter klapperlager av handstora stenar.	
3. Grov sand	0.05 m
4. Gul, vittrad lera	-

Fynd.

65001. Mikrospån	1
Flintknuta, kärna	4
65002. Skärvor	1+9
65004. Pimpstensstycke	1
65003. Sten	1
Fynden insamlade i det grova gruset.	

Ruta 6.Profil.

1. Påförd jord	0.15 m
2. Grovt grus med klapper i botten	0.48 m
3. Grov sand	0.05 m
4. Gul vittrad lera	-

Fynd.

65005. Skivskrapa 65005	1
65007. Skärva med tillknackning	2
65006. Spån	3
65008. Skärvor	68
65009. Pimpstensstycken	1
Fynden insamlade i det grova gruset.	

Ruta 7.Profil.

1. Påförd jord	0.22 m
2. Grovt grus med klapper i botten	0.47 m
3. Grov sand	0.05 m
4. Gul, vittrad lera	-

I övre hälften av rutan skjuter det centrala kulturlagret ned med en smal spets underlagrat av grå fin sand med handstor strandklapper i botten. Skikt 3, den grova sanden, kilar ut 20.18 m över havet i gränsen mellan ruta 7 och 8. Kulturlagret kilar ut mellan den grå sanden och det övre grova gruset i nivån 20.19 m ö.h.

Fynd.

✓ 65012. <i>Handskickel?</i> "Zinke" (funnen i kulturskiktet)	1
65011. Spån	3
65010. Knuta	2
65013. Skärvor	8

Fynden härröra huvudsakligen från kulturskiktet.

Ruta 8.

Profil.

1.	Påförd jord	0.20 m
2.	Grovt grus	0.05-0.12 m
	Gruset kilar ut mellan kulturlagret och den påförda jorden.	
3.	Centrala kulturskiktet	0.18 m
	Kulturskiktets yta ligger i rutans nederkant 20.34 m ö.h. och i dess överkant 20.67 m ö.h.	
4.	Grå sand med klapper i botten	0.29 m
5.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

✓ 65015	Skärva med tillknackning <i>Kärna (fr.)</i>	1
65016	Spån	7
✓ 65014	Knutor	3
65017	Skärvor	49
	Kol, en bit	
	Fynden härröra från kulturskiktet.	

Ruta 9.

Profil.

1.	Påförd jord	0.15 m
2.	Grovt grus	0.08 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.35 m
	Ytan på Centrala kulturskiktet	20.67-20.96 m ö.h.
	botten	20.51-20.49 m ö.h.
4.	Grå sand med klapper i botten	0.24 m
5.	Gul vittrad lera.	-

Fynd.

✓ 65019	Kärna	1
✓ 65018	Knuta	2
✓ 65020	Spänkärna	1
65021	Spån	6
65025-65026	Skärvor av flinta o skiffer.	61
✓ 65022-65023	Skrapor	2
65024	Den ena skrapan med hög skrapegg, den andra skarpa med skrapegg , båda från kulturskiktet.	1
	Fynden härröra från kulturskiktet.	

Ruta 10.

Profil.

1.	Nedsvämmad sand	0.12 m
2.	Grovt grus med en hård i botten	0.15 m
	Under den nedsvämmade sanden skjuter till synes ursprunglig strand-sand ned över gruset.	
3.	Centrala kulturskiktet	0.37 m
4.	Grå sand	0.22 m
5.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

65029.	Trindyxa, slipad	1
	Skärva med tillknackning	1
65028	Spån	14 6
	Kärna	1
✓ 65027.	Knutor	2
65030.	Skärvor	68 10

Trindyxan låg på härden i botten av det grova gruset ovan Centrala kulturskiktet.
De övriga fynden härröra från kulturskiktet.

Ruta 11-12.Profil.

1.	Nedsvämnad sand	0.09 m
2.	Strandsand	0.10 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.42 m
4.	Grå sand	0.24 m
5.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

✓ 65033	Kärnyxa, lång vacker från kulturskiktet i ruta 11	1
✓ 65032.	Spånspets med en tillslagen kant	1
✓ 65031.	Spånspets med tillslagna kanter	1
✓ 65034	Stor skärva med tillslagen kant	1 (+ 2 spån)
65037.	Spån	10 43
✓ 65036.	Kärnor	2
✓ 65035	Knutor	17 22
✓ 65039	Skärvor	14 335
✓ 65038	Spånkrapa Alla fynden från kulturskiktet.	1

Ruta 13.Profil.

1.	Påförd jord	0.11 m
2.	Grovt, oskiktat grus	0.33 m
3.	{ Nedre halvan av rutan: sand	0.10 m
	{ Övre halvan av rutan: lera	0.02 m
4.	Centrala kulturlagret	0.49 m
5.	Grå sand	0.24 m
6.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

65041	{ Fina spån	15 { 6
	{ Grövre spån	7
✓ 65040.	Kärnor	2
65042.	Skärvor	7 93
	Benbitar	4 2
	Träkol	
	I botten av kulturlagret anträffades rester av en härd, som sträckte sig in i ruta 14.	
	Fynden härröra från kulturskiktet.	

Ruta 14.Profil.

1. Påförd jord	0.12 m
2. Omsvallat oskiktat grus	0.54 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.30 m
5. Grå sand	0.37 m
6. Gul vittrad lera	-

Fynd.

✓ 65048. Kärnyxa	1
Knacksten	4
65047. ^{Spån} Skärva med tillknackade kanter	1
65046. Spån	8
✓ 65044. Kärnor	3
✓ 65045. ^{Spånkärla}	4
✓ 65043. Knutor	8
65050. Skärvor	976
✓ 65049. ^{Skärva med skrapkant} Benbitar	2

Träkol

Fynden härröra från kulturskiktet.

Ruta 15.Profil.

1. Påförd jord	0.14 m
2. Oskiktat grus	0.62 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturlagret	0.14 m
5. Grå sand	-

Fynd.

✓ 65055. ^{Knack}	1
✓ 65051. Knutor	2
✓ 65052. Kärla	1
65053. Spån	1
65054. ^{Spånkärla}	1
65057. Skärvor	526
✓ 65056. " m. t.	1

Fynden inamlade från kulturskiktet.

Ruta 16.Profil.

1. Påförd jord	0.12 m
2. Oskiktat omsvallat grus	0.70 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.10 m
5. Grå sand	-

Fynd.

65063. Spets med tänge, av spån	1
65061-65062. Knackstenar	2
65059. Kärla	1
65058. Knuta	1
65060. Spån	6
65064. Skärvor	9 92

Fynden härröra från kulturskiktet.

Ruta 17.

Rutan omfattar 2 m i bredd.

Profil.

1. Påförd jord	0.14 m
2. Oskiktat omsvallat grus	0.85 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.14 m
5. Grå sand	-

Fynd.

65067. Spänkärnor därav 1 avsl. skiva.	2
65068. Kärnor	2 1/2
65065. Knutor	1
65070. Spän Spän	15
65068. Skärvor	95 7

Fynden insamlade från kulturskiktet.

Schakt II.

Schaktet omfattar 3 kvm och förbinder schakt I och schakt III.

Ruta 1.Profil.

1. Påförd jord	0.10 m
2. Grovt skiktat vallgrus	0.24 m
3. Grov sand med småklapper	0.12 m

En hård i det grova gruset.

Fynd.

Inga fynd

Ruta 2.

Lagerföljden densamma som i ruta 1.

Fynd.

65073. Skärvor	7
65073. Spän Spän	2
65071. Knuta	1

Alla fynden från det grova gruset.

Ruta 3.Profil.

1. Påförd jord	0.10 m
2. Grovt skiktat grus	0.33 m
3. Grov sand med klapper	0.14 m
4. Gul vittrad lera	-

Fynd.

65074. Skärvor	2
----------------	---

Från det grova gruset.

Schakt III.

Schaktet går parallellt med schakt I och på 3 meters avstånd från detta.

Ruta 1.Profil.

1. Påförd jord	0.1 m
2. Grovt skiktat grus	0.26 m

3. Grov sand med klapper	0.14 m
4. Gul vittrad lera	-

Fynd.

65075. Skärvor	4

Fynden från det grova gruset.

Ruta 2.Profil.

1. Påförd jord	0.08 m
2. Grovt skiktat grus	0.24 m
3. Centrala kulturskiktet	0.08 m
4. Grå sand ställvis underlagrad
av småklapper	0.06 m

Centrala kultur-
skiktet kilar ut
mellan det skiktade
gruset och den un-
derlagrande gula
sandén med klappern.

5. Gul vittrad lera	-

Fynd.

Spån med tillknackning	+
Kärna 65076	1

65077 Spån	2

65078 Skärvor	15

Flintstykke	+

Sten	+

Fynden övervägande från kulturskiktet.

Ruta 3.Profil.

1. Påförd jord	0.08 m
2. Grovt skiktat grus	0.16 m
3. Centrala kulturskiktet	0.12 m
4. Grå sand	0.08 m
5. Grovt strandgrus. klapper	0.10 m
6. Gul lera	-

Fynd.

65081. Skärvor Spån med tillknackning	2

65080. Spån	3 + 2

65079. Knuta	1

65082. Skärvor	1146

Alla fynden från kulturskiktet.

Ruta 4.Profil.

1. Påförd jord	0.08 m
2. Grovt skiktat grus	0.10 m
3. Centrala kulturskiktet	0.17 m
4. Grå sand med grus och klapper	-

Fynd.

65086. Skivskrapa	1

65087. Skärva med tillknackning	4

65084. Kärnor	1

65083. Knuta Spån	2

65085. Spån	14

Flintstykke	±

65089. Kärnsta (fragment)	1

65088. Skärvor

14. 186

Alla fynden från kulturskiktet.

Ruta 5.Profil.

1.	Påförd jord och nedsvämmad sand	0.10 m
2.	Grovt skiktat grus	0.14 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.30 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

	Knackstenar	2
	Fragment av knackstenar	2
65091.	Kärnor	3
65090.	Knutor	3
	Spån med tillknackning	1
65092.	Spån	12
65093.	Skärvor	9 200

Alla fynden från kulturskiktet.

Ruta 6.Profil.

1.	Påförd jord och nedsvämmad sand	0.15 m
2.	Askblandat grovt grus, skiktat	0.26 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.23 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65096.	Knackande av kärnyxa <i>grovt botten</i>	1
65099.	Skivskrapa	1
65097.	Knacksten	1
65098.	Spån	3+8
65094.	Knutor	2+3
65095.	Kärnor Flintstycke	3 1
65101.	Skärvor <i>m. 1.</i>	7 136
65100.	Alla fynden från kulturskiktet.	2

Ruta 7.Profil.

1.	Påförd jord och nedsvämmad sand	0.11 m
2.	Sandigt grus	0.26 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.16 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65105	Hög skrapa	1
65102.	Knutor	3
65103.	Kärnor	2
65104.	Spån	2
65107	Skärvor	6 66
65106.	Skärvor m. 1.	2
	Alla fynden från kulturskiktet.	

Ruta 8.Profil.

1.	Påförd jord och nedsvämmad sand	0.14 m
2.	Sandigt grus	0.30 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.28 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65113.	Kärnyxa	1
65111	Skivskrapa, toppskiva	7
65111	Skivskrapa	1
65112	Spånskrapa	1
65116-65117.	Knackstenar	2
65108.	Kärnor	5
	Knuta	#
65109	Spån	23
65110	" <i>on. l.</i>	1
65115	Skärvor	96 8
65114.	Skärva, on. l.	7
	Alla fynden från kulturskiktet.	

Ruta 9.Profil.

1.	Påfylld jord och nedsvämmad sand	0.10 m
2.	Sandigt grus	0.36 m
3.	Lerrand	0.02 m
4.	Centrala kulturlagret	0.24 m
5.	Grå sand	-

Fynd.

65123.	Hullingspets	1
65122.	Spånborr	1
65121.	Skivskrapa	1
	Knacksten	#
65119.	Kärnor	12
65118.	Knutor	13
65120.	Spån	17
65125.	Skärvor	7 152
65124.	" <i>on. l.</i>	4
	Alla fynden från kulturskiktet.	

Ruta 10.Profil.

1.	Påfylld jord och nedsvämmad sand	0.14 m
2.	Sandigt grus	0.40 m
	I botten av gruset påträffades ett 5 cm tjockt svart askskikt som höjde sig upp i gruset som en vågformig slinga och sköt ned i ruta 9.	
3.	Lerrand	0.02 m
4.	Centrala kulturskiktet	0.28 m
	I botten av skiktet en hård.	
5.	Grå sand	-

Fynd.

	Knacksten, fragment	2
65127.	Kärna	1
65126.	Knutor	2

(Forts.)

65129. Spån m. A

65128 Spån

65130. Skärvor

1

10

6 74

Alla fynden från kulturskiktet.

Ruta 11.

Profil.

1. Påfylld jord och nedsvämmad sand	0.20 m
2. Sandigt grus	0.46 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.24 m
5. Grå sand	-

Fynd.

65133. Fragment av spånkärna	1
65132. Kärna	3
65131. Knutor	1
65135. Spånskrapa	21
65134. Spån	2
65136 & 65137. Ryggspån Borr	1
65139. Skärva m. A.	153 9
65140. Skärvor	1
65138. Mikrolit	
Alla fynden från kulturskiktet.	

Ruta 12.

Profil.

1. Påförd jord och nedsvämmad sand	0.24 m
2. Sandigt grus	0.52 m
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.24 m
5. Grå sand	-

Fynd.

65145, 65146 Skivskrapa	2
Skärva med tillknackning	4
65142. Kärnor	5
65141 Knutor	78
65143 Spån	3244
65144. Spån med tillknackning	2
65147 Spån med tillknackad spets	208 11
65148. Skärvor	1
65149. Knacksten	
Alla fynden från kulturskiktet.	

Ruta 13.

Profil.

1. Sand	0.36 m
2. Sandigt grus	0.52 m
I botten av sanden anträffades ett svart askskift, som först höjer sig uppåt och sedan vågformigt krökes nedåt mot gruset.	
Skiktet mätte 3-4 cm i tjocklek.	
3. Lerrand	0.02 m
4. Centrala kulturskiktet	0.26 m
5. Grå sand	-

65150.	Knuta	<u>Fynd.</u>	1
65151	Skärvar		2
65153.	Kärnor		3
65152	Spån		1
	Knacksten		1
65154.	Skärva med tillkn. (bort) skrap		1
65155.	Skärva med tillknackn.		1
65156.	Skärvor		9406

Alla fynden från kulturskiktet.

Schakt IV.

Schaktet förbinder schakt I och III.

Ruta I.

Profil.

1.	Nedsvämmad sand	0.09 m
2.	Strandsand, marin	0.10 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.42 m
4.	Grå sand	0.24 m
5.	Gul vittrad lera	-

Fynd.

65160.	Skärvor med tillknackning	1+4
65158.	Kärnor	3
65157.	Knutor	3
65159.	Spån	1+29
65161.	Skärvor	8222

Ruta 2.

Profilen sammanfaller i det närmaste med profilen för ruta 1.

Fynd.

	Spån med tillknackning	7
65164	Spån	2+8
65163	Kärna	2
65162	Knutor	2
	Knackstenar	2
65165	Skärvor	10+41
65166.	Skifferbit	1

Ruta 3.

Profil.

1.	Påfylld jord och nedsvämmad sand	0.10 m
2.	Sandigt grus	0.36 m
3.	Lerrand	0.02 m
4.	Centrala kulturlagret	0.24 m
5.	Grå sand	-

Fynd.

65172.	Kärnyxa	1
65171	Spets av spån med tillslagna kanter	1
65173	Skärvor med tillknackning	4
	Mikrospån	2
65169	Spån	34
	Knackstenar	4
65170	Spån m. b. inbak	1

65168	Kärnor	4
65167	Knutor	612
65174	Skärvor	9247
	Benbit	1
	Sten	+

Schakt V.Ruta 1.Profil.

1.	Nedsvämmad sand	0.09 m.
2.	Strandsand	0.10 m.
3.	Centrala kulturskiktet	0.42 m.
4.	Grå sand	0.24 m.
5.	Gul lera	-

Fynd.

65180	Skärvor med tillknackning	3
65182	Skrapa	1
	Knackstenar	2
65179	Fin spånspets	1
65177	Spånkärna	1
65178	Spån	18
65176	Kärna	1
65175	Knutor	6
65181	Skärvor	6 248
	Träkol	
	Benbitar	

Ruta 2.

Profilen överensstämmer med profilen i ruta 1.

Fynd.

65188-90	Knackstenar	3-4
65187	Skrapa	1
65183	Knutor	17
65185	Spån	8+6
65186	Ryggsån	1
65191	Skärvor	10 190
65184	Kärnor	3

Ruta 3.Profil.

1.	Påfylld jord och nedsvämmad sand	0.14
2.	Sandigt grus	0.36
3.	Lerrand	0.02
4.	Centrala kulturskiktet	0.24
5.	Grå sand	-

Fynd.

65195 och 96	^{Spån} Skärvor med tillknackning	2
65193	Kärna	2
65194	Spån	6
65192	Knutor	56
65197	Skärvor	547

Schakt VI.Ruta 1.Profil.

1.	Påförd matjord och nedsvämmad sand	0.16 m
2.	Centrala kulturskiktet	0.20 m
3.	Grå sand	-

Fynd.

65206.	Ofullbordad kärnyxa <i>Liten yxa, skärpe.</i>	1
65205	Kärnyxa, <i>nackhända.</i>	1
65203.	Pilspets av spån, ensidigt slagen med tillkn. vid basen	1
65204.	Stor borrarpet	1
65202.	Hög skrapa	1
65201.	Spån	30
65207-10	Knackstenar	4
65200	Fragment av knackstenar	2
65199	Handtagshänsa Kärnor	5
65198	Knutor	13
65212	Skärvor	206 6
65211	<i>Skärvor m. l.</i>	2

Ruta 2.Profil.

1.	Påförd matjord	0.16 m
2.	Skiktat grus	0.06 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.26 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

	Knacksten	4
65214	Kärnor	3
65213.	Knutor	7
65215	Spån	14
65216	Skärvor	8
	Sten	4

Ruta 3.Profil.

1.	Påförd jord med svämsand	0.16 m
2.	Skiktat grus	0.16 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.26 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

	Knackstenar	3
	Knacksten, fragment	1
65223.	Skärva med tillknackning, kniv	1
65222.	" " " , skrapa	1
65219.	Spån	23
65220.	" " "	1
65221.	Ryggsån	1
65218.	Kärnor	1+6
65217.	Knutor	20
65224.	Skärvor	6 350

Anmärkning till schakt IV-VI.

Alla fynd i dessa schakt härröra från kulturskiktet.

Schakt VII.Ruta 1.Profil.

1.	Påförd matjord	0.08 m
2.	Skiktat grus	0.24 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.24 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65227	Skärva med tillknackning	1
	Kniv " " "	1
65226	Spån	1
65225	Knutor Kärnor	2
65228	Skärvor	53

Ruta 2.Profil.

1.	Påförd matjord	0.16 m
2.	Skiktat grus	0.34 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.28 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65233.	Borr	1
65234.	Skärvor med tillknackning	12
65231.	Spån	12
65230.	Kärnor	4
65229.	Knutor	8
65235.	Skärvor	84

Ruta 3.Profil.

1.	Påförd matjord	0.24 m
2.	Grusblandad marin sand	0.38 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.32 m
4.	Grå sanden	-

Fynd.

65240.	Hullingspets	1
65241.	Skivvyxliknande egginsats	1
65242.	Ämne till tunnbladig yxa	1
	Knackstenar	3
65236.	Knutor	7
65237.	Kärnor	4
65238.	Spån	45
65243.	Skärvor	266 6
65244.	Krukskärva, kantbit?	1
	(Benbitar	2)
65239.	Spån med ena kanten tillsmalnad	1

Ruta 4.Profil.

1.	Påförd matjord	0.28 m
2.	Marin sand	0.42 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.20 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65246	Kärnor	1+6
65245.	Knutor	4 5
65247	Spån	15
65249.	Skärvor	1+6
65248.	Spån m. t. mikrolit.	1

Ruta 5.Profil.

1.	Påförd matjord	0.12 m
2.	Marin sand	0.64 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.18 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65254.	Spetsnackig, tunnbladig yxa	1
65257.	Spetsnackig yxa Kärnyxa med plan undersida, frägn.	1 4
65255	Skärva med tillknackning	1
65251.	Kärnor	4
65250.	Knutor	1+3
65256.	Skärvor	1+0 8
65252.	Spån	10
65253.	Ryggspeån	1

Ruta 6.Profil.

1.	Påförd matjord	0.13 m
2.	Marin sand	0.60 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.16 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

65261	Hög skrapa	1
65259.	Kärnor	4
65258	Knutor	12
65260.	Spån	8
	Ryggspeån	4
65262	Skärvor	6 40

Ruta 7.Profil.

1.	Påförd matjord	0.10 m
2.	Marin sand	0.60 m
3.	Centrala kulturskiktet	0.13 m
4.	Grå sand	-

Fynd.

	Knacksten	1
65263	Knuta	1
65264	Spån	3
65265.	Skärvor med tillknackning	1 2
65266.	Skärvor	5 28
	(Benbit	1

Fynden i samtliga rutorna härröra
från kulturskiktet.

Anmärkningar till profilbeskrivningarna.

Måtten på de olika skikten i varje ruta
hänför sig till rutans mitt.

Sammanfattning.

I det föregående har redogjorts för lagerföljden i de olika rutorna. Några höjdsiffror har ej knutits till dessa redogörelser. I stället finner jag det lämpligt att lämna en översikt för profilerna i de två större huvudschakten och i samband därmed redogöra för nivåerna.

Vi erinra oss från den publicerade redogörelsen, att den strandvall, som överlagrat det undre kulturskiktet, i redogörelsen kallat Centrala kulturskiktet, genom grushämtning till större delen blivit bortförd så att undersökningen såväl 1930 som 1942 ägde rum på grustagets botten. På profilerna över schakt I och III har den ursprungliga markytan markerats med en linje.

Schakt I.

Vid undersökningen befann sig grustagets botten vid norra ändan av schakt I 19.78 m ö.h. och omkr. 3.22 m under den ursprungliga markytan, härifrån höjde sig botten åt söder upp till 22.53 m ö.h. Vid denna punkt låg den ursprungliga markytan 24 m ö.h. eller omkr. 1.5 m över grustagets botten. Större delen av grustagets botten var täckt av ett tunt lager matjord, som utgjorde rester av det matjordsupplag som tidigare legat på platsen. Något ovan mitten av schaktet var matjorden helt bortförd. Här låg i stället ett tunt lager svämsand, som vid regnväder nedspolats från det 1930 upptagna övre schaktet.

Grävningen utfördes i schaktets norra hälft ned till den från förra grävningen kända gula, vittrade leran. Här låg orubbat kvar 0.23 - 0.25 m av gruset i strandvallens botten. Detta vilade på grov sand med inblandad klapper av blott 0.10 meters mäktighet. Klappersanden, som åt söder tunnade ut till blott några centimeter, vilade på den gula leran. Strandvallens botten låg vid schaktets södra ände 19.18 m ö.h. och ytan av gula leran anträffades 19.08 m ö.h.

I vallgruset anträffades sparsamt med flintavfall samt i ruta 2 nära botten, en kärnyxa. Flintmaterialet har troligen inbäddats här redan innan Centrala kulturskiktet övergivits, vid tider då högvattnet nått upp till dettas nedre kant - omkr. 20 m ö.h.

I övre delen av ruta 7 skjuter Centrala kulturskiktet ned med en smal spets, som når ned till 20 m ö.h. Skiktet tilltager uppåt i mäktighet och överlagrar en grå sand, samma sand som i profilen från 1930 benämnes mellersta grå sanden. Sanden vilar på den gula vittrade leran. I sandskiktets botten uppträder ett tunt klapperstenslager, som sträcker sig ett stycke ned i vallgrusets botten.

I gränsen mellan rutan 8 och 9 var vallgruset helt avlägsnat på en meters sträckning, men det återkommer i rutorna 9 och 10, dock med en mäktighet av endast 1 dm. I ruta 10 anträffades överst på kulturskiktet en hård av stenar. På denna hård låg inbäddad i vallgruset den lilla vackra väl slipade trindyxan. En sådan yxa hittades under arbeten för Sannaskolan på skoltomten och uppgives ha legat på omkr. 0.40 meters djup.¹

1) Fyndplatsens läge på skoltomten ej fullt fixerat. Men markytan torde ha befunnit sig 24 à 23 m ö.h.

De båda trindyxorna äro enastående i sitt slag. På Sandarna är typen ej funnen ytlig. Hården, på vilken den hittades, är yngre än Centra-

la kulturskiktet. Den har anlagts vid ett relativt tidigt skede av Tapes-transgressionen, sannolikt under någon lågvattensperiod när stranden stått i 20-meters nivån. Härden ligger nämligen nära 21 m över havet. Just i denna nivå påträffades vid utgrävningen 1930 ett rätt mäktigt kulturlager med flera härdar upp till 21.40 m ö.h. Detta skikt bildar Centrala kulturskiktets översta lager med utgreningar i själva strandvallen, visande att denna uppbyggts ända till över 20-meters nivån, medan människorna ännu bodde kvar på Centrala kulturskiktets övre område. Yxan i fråga förefaller ha hamnat på fyndplatsen sedan Centrala kulturskiktet var färdigbildat. Den är således yngre än artefakterna i detta skikt, men den kan ej gärna vara äldre än härdarna i nivån 21.18-21.40 m ö.h., motsvarande en strandlinje i nivån 20.50 m ö.h. Mycket yngre än denna strandnivå kan yxan ej heller vara. Den på Sannaskolans tomt funna yxan härrör möjligen från ett skikt, som troligen ansluter sig till en blott obetydligt högre strandnivå och är därför sannolikt obetydligt yngre än yxan från ruta 10.

I ruta 11 och 12 täckes kulturskiktet av grå sand. Denna sand uppträder på samma nivå i profilen från 1930 och kallas där övre grå sanden. Denna sand åter täckes av svämsand, som efter grushämtningen på platsen nedspolats från profilens översta röda sand.

Kulturskiktet har i nämnda rutor sin största mäktighet, 0.45 m. Dess botten befinner sig 20.48 m ö.h. och ytan 20.96 m ö.h.

Från och med ruta 11 härröra alla fynd från kulturskiktet. De överliggande skikten äro fyndfria.

Kulturskiktet låg hårt sammanpackat, var något grusblandat men bestod övervägande av fet svart delvis myllvandlat material.

Inom rutorna 13-14 anträffades i kulturskiktets botten en bred eller möjligen två sammanhängande härdar. Efter ruta 14 tunnar kulturskiktet ut, får blott en mäktighet av 0.15-0.16 m. Vid schaktets slut ligger skiktets botten 21.25 m ö.h. och ytan 21.41 m ö.h.

Centrala kulturskiktet vilar hela sträckan på mellersta grå sanden, som i sin ordning överlagrar den gula leran. I schaktets övre del genomgrävdes ej den mellersta grå sanden helt, då lagerföljden är väl känd sen 1930.

Inom rutorna 13-17 täcktes kulturskiktet av ett tunt lager gul, fet lera om 2-3 cm. Detta lerlager anträffades även vid undersökningen 1930. Sannolikt har det uppkommit genom nedspolning från den gula leran i slutningen ovanför, innan denna lera täcktes av sand. Överlagringen har skett omedelbart efter det området med det Centrala kulturskiktet övergivits, men innan detta täckts av strandgruset.

På leran följer oskiktat grus, som ännu låg kvar till 0.80 å 1.00 meters mäktighet. Gruset verkar avlagrat i en svallningszon. Att det ej avlagrats i skikt tyder på att det omrörts av vågsvallet i strandbotten.

Schakt II.

Schaktet ligger nedanför det Centrala kulturskiktet och lagerföljden är densamma som i de nedersta rutorna på schakt I. I ruta 1 anträffades en härd i det gula vallgruset. Den låg 19.50 m ö.h., och har tydligen anlagts vid lågvatten sedan havet under Tapestransgressionen vid stormhögvattnen nått denna nivå och börjat anhopa gruset i den stora vallens botten.

Schakt III.

Schaktet, som löper parallellt med schakt I, har i stort sett samma lagerföljd men företer även vissa avvikelser. Vi lägga märke till att Centrala kulturskiktet här är betydligt tunnare än i schakt I. Det når aldrig över 0.30 m. Skiktet når här ned till 19.86 m ö.h. Det vilar på den mellersta grå sanden. Nederst i ruta 3-4 tunnar sanden ut, mäter blott några få centimeter och vilar här på ett tunt skikt grovt grus eller småklapper, som underlagras av den gula leran. I fortsättningen genomgrävdes ej den grå sanden, men på ett par punkter konstaterades att den direkt överlagras den gula leran.

Centrala kulturskiktet överlagras nedåt av skiktat vallgrus, som i nivån 20.73 m ö.h. övergår i sandblandat oskiktat grovt grus. Just i övergången i nivån 20.70-20.80 m ö.h., i ruta 6, blir detta grus på en sträcka av omkr. 1 m svart av sot och kolpartiklar. Möjligen kan detta bero på att material från Centrala kulturskiktet av strandvågorna virvlat upp i vallgruset, men det är ej heller uteslutet att människor, medan Tapestransgressionen pågick, vid lågvatten uppehållit sig här en längre eller kortare tid och haft eldar tända nära stranden.

Från ruta 6-ruta 13 överlagras kulturskiktet av det nämnda, oskiktade sandblandade gruset. Från ruta 9-ruta 13 täckes kulturskiktets yta närmast av ett, blott ett par centimeter tjockt lager av gul fet lera som börjar i nivån 20 m ö.h. och följer kulturskiktet så långt grävningen utfördes eller till 21.39 m ö.h. Det är denna lera som tidigare anträffats. I ruta 13 täckes det oskiktade gruset av oskiktad sand, röda sanden.

I rutorna 9-11 uppträder i bottnen av det grova gruset en några centimeter mäktig, kraftigt svart askrand, som synes skild från kulturskiktet av den nämnda lerranden. Askranden höjer sig bågformigt upp i gruset.

I ruta 13 anträffades i gränsen mellan den röda sanden och det grova gruset 22 m ö.h. en liknande askrand, som bildar en svag båge i bottnen av sandlagret.

Vid schaktets slut ligger kulturskiktets yta 21.39 m ö.h. och bottnen 21.6 m ö.h.

Schakt IV - VI.

Schakten IV - VI, som förbinder mittpartierna av schakt I och III, förete vad fynd och lagerföljd beträffar inga avvikelser. De skära det Centrala kulturskiktet där detta på några kvadratmeter låg blottat för vallgrus och endast täckt av påförd matjord. För övrigt täcktes kulturskiktet även här av det grova gruset. Kulturskiktet når inom området en mäktighet av 0.30 m.

Alla fynd från schakten härröra från Centrala kulturskiktet.

Schakt VII.

Detta schakt sträcker sig 7 m åt väster från ruta 8 i schakt III. Kulturskiktet ⁿⁿtunnar ut här och når blott en mäktighet av 0.15 - 0.20 m. I öster täckes kulturskiktet av det grova gruset men redan i ruta 3 övergår detta i en fin oskiktad sand, röda sanden.

Genom hela schaktet vilar kulturskiktet på den grå sanden. Alla fynd, som gjorts i schaktet, härröra från detta skikt.

Vid grävningens slutpunkt befann sig ytan av kulturskiktet 21.09 m ö.h. och botten 20.96 m ö.h.

Fynden.

Redan i det föregående ha fynden berörts. De överensstämmer med fynden från utgrävningen 1930 men komplettera i viktiga avseenden dessa. Av intresse är att man lyckats lokalisera den smala, slipade trindyxan i lagerföljden.

Till de märkligare fynden hör en tunnbladig, spetsnackad yxa med spetsovalt tvärsnitt och med en smal tväregg tillslagen med små hugg. Yxan är bearbetad av en flintskiva, som har den ena plansidan helt överarbetad och den andra plansidan tilljämrad. Yxan hittades i nedre hälften av Centrala kulturskiktet, schakt VII, ruta 5; en yxa av samma typ anträffades ävenledes i kulturskiktet i schakt VII, ruta 3. Den är ofullbordad. Eggen är nämligen ej tillslagen. En mindre sådan yxa samt nackända av ytterligare en anträffades i Centrala kulturskiktet vid undersökningen 1930. Yxtypen har jag under ett tjugotal år följt genom hela Bohuslän upp till Krokstrand vid Byfjorden. Innevarande sommar har en sådan yxa inkommit till Göteborgs Museum även från en boplats i Halland. (*Andarna*)

Tidigare har man som utgångspunkt för datering av dessa yxor endast haft boplatsernas nivåer att hålla sig till. Genom fynden på Sandarna har man fått klarlagt deras tidsställning. De ha aldrig anträffats utanför Centrala kulturskiktet och höra sålunda till de äldsta fynden från Sandarna, och tyckas icke ha tillverkats sedan understa boplatsten här övergivits.

Skivyxor saknas helt, däremot ha som nämnts, några kärnyxor anträffats, en i gruset ovan Centrala kulturskiktet ^{och fem i Centrala kulturskiktet}. Den förre, som är yngst, har en plan sida och en bearbetad. Den ena smalsidan är rätt bred och bearbetad, den motsatta utgöres av en tunn kant. Eggen har bildats genom två slag mot plansidan.

Av de äldre yxorna äro två smala oregelbundet fyrsidiga med spetsig egg, väl avslutade. De övriga äro av den bredare typen med oregelbundet fyrsidigt tvärsnitt. De äldre yxorna äro lika omsorgsfullt arbetade som de yngre. Endast två säkra typer kunna således urskiljas bland de äldre. Nämligen den smala spetsiga och den bredare.

En kort yxa med skivyxliknande egg har troligen varit använd som egginsats i en hornyxa.

Skraporna äro fåtaliga. Flera typer kunna urskiljas.

En tunn vackert arbetad skivskrapa hittades i vallgruset ovan kulturskiktet, övriga skrapor härröra från detta skikt. Av dessa märkas sex runda skivskrapor, en större flintskiva med grov skrapegg, ett mindre flintstycke med grov, taggig skrapegg, ett större flintstycke med grov skrapegg samt några skärvor med skrapegg. Särskilt bör märkas två skrapor med hög skrapegg och ett mycket kort grepp. En tjock spån har skrapegg längs ena kanten. En oregelbunden liten kärna med två slagytor och ärr efter fina spånavslag kan även ha använts som skrapa, då den har två skrapeggar.

Spetsarna äro relativt fåtaliga men intressanta. Samtliga härröra från Centrala kulturskiktet. Märkligast äro hullingspetsarna. Tre typiska sådana anträffas ^{des} samtliga med hullingen till höger uppfifrån sett och med tillslagning vid basen på den hullingen motsatta sidan. En fjärde spets torde också kunna räknas till dessa spetsar, fast hullingen blott

är svagt antydd. Även denna har tillslagning på vänster sida av basen.

En liten fin spets med kort tånge och udd, utbildad genom fin tillslagning vid ena kanten påminner om spånpilspetsarna, men dess fyndplats är säker. Den skiljer sig också från spånpilspetsarna.

Vidare förekomma fyra små spetsar av fina spån. Till spetsarna få även räknas en lång fin spån tillslagen utmed båda kanterna och en kortare bredare spån med avbräckning på båda sidor av spetsen. En bred spån har genom tillslagning i den spetsiga ändan fått en kort, sned spets, en ryggsån slutar i en kort sned spets utan tillknackning. En bred spån, som slutar med skarp egg, har fått en tångeliknande tillslagning i ena änden. En större spets tillslagen av en skärva samt två dylika, tillförmade av spån kunna betecknas som borrar.

Ett par spån ha i ena änden en bågformig inknackning. Möjligen ha de använts för glättning av benspetsar. En tjock spån har en kraftig urknackning på ena sidan. Möjligen har denna använts som skrapa.

Bland det övriga flintmaterialet finnes intet särskilt anmärkningsvärt. Kärnorna äro korta och de flesta oregelbundna och kunna hänföras under beteckningen knutor. De små fina spånen ge vid handen att mikroteknik förekommit i flintarbetet. Sannolikt ha en del av dessa spån varit avsedda att användas som flinteggar i benspetsar (fågelpilar).

Benbitarna hittades djupt nere i Centrala kulturskiktet. Sannolikt härröra de från däggdjur. Om de kunna bestämmas, ge de oss en upplysning om boplatsinvånarnas jaktbyte.

Pimpstensbitarna hittades i vallgruset. De ha hitsvämmats av havet.

Tabell över fynden.

A.

Fynd från vallgruset

(från botten av den stora Sandarnavallen).

Trindyxa, slipad	1
Kärnyxa	1
Skivskrapa	1
Knacksten	1
Skärvor med tillknackning	2
Mikrospån	1
Kort spånkärna	1
Spån	10
Knutor	5
Skärvor	15
Pimpstensstycken	3
Från ytan insamlad en rund sten	1
Skärva av skiffer	1
Benbitar	2

B.

Fynd från Centrala kulturskiktet.

Tunnbladig, spetsnackad yxa med spets- ovalt tvärsnitt	1
Tunnbladig, spetsnackig, ofullbordad yxa	1
Kärnyxor	5

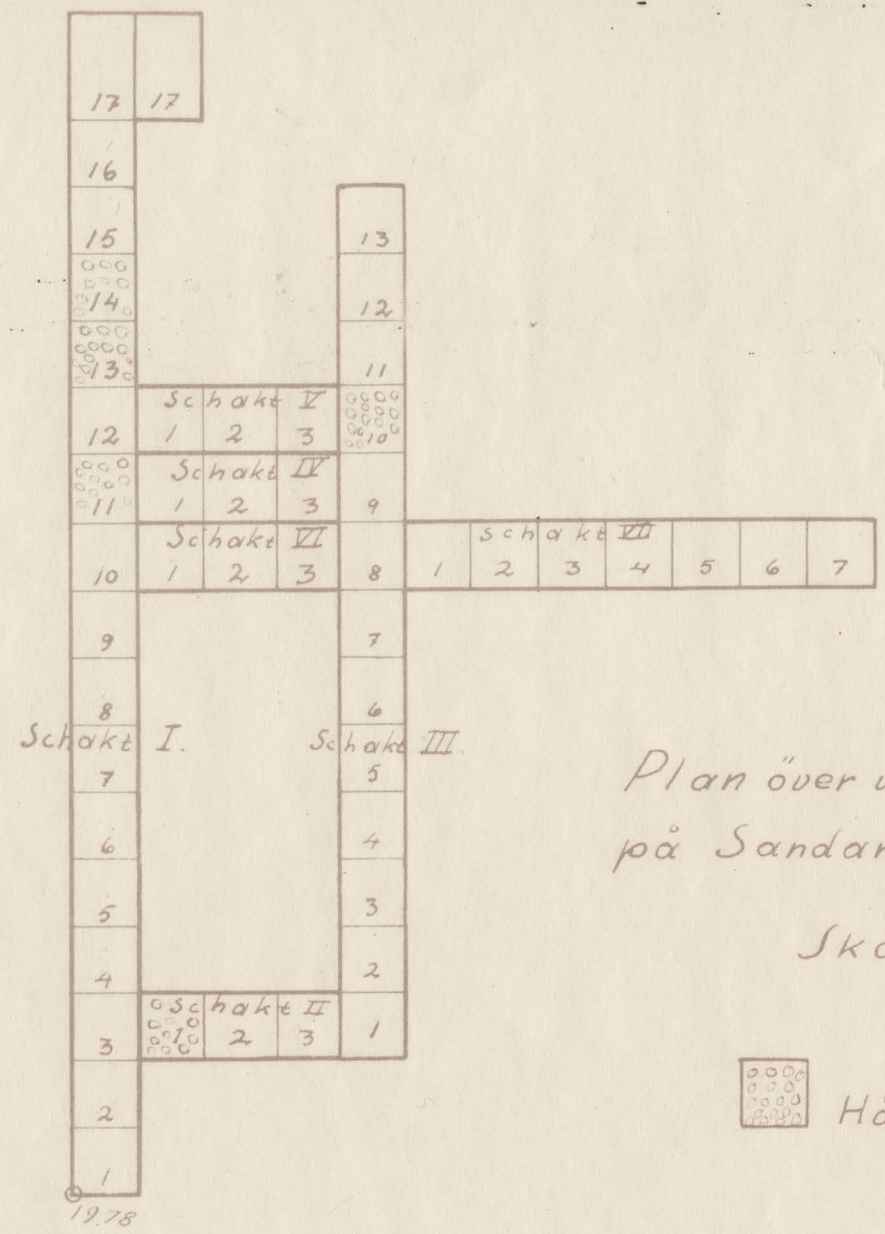
Egginsats	1
Skivskrapor	6
Flintskiva med grov skrapegg	1
Skrapor med hög egg	2
Flintstycke med skrapegg	1
Skärvor med skrapegg	6
Skrapa av kort kärna	1
Spån med skrapegg	2
Hullingspetsar	3
Fin spets med ensidig tillslagning vid spetsen samt med tillslag- ning vid basen	1
Spets av spån med tånge	1
Spetsar av fina spån	4
Spån med bred spets och tånge	1
Spånborrar	2
Borr av skärva	1
Knivar?	2
Spån med inknackning i ena änden	2
Spån med urknackning i kanten	1
Spån med sned spets	1
Spån med tillslagna kanter	2
Spån med tillknackning	5
Fina spån	6
Mikrospån	3
Knackstenar	25
Fragment av knackstenar	7
Ryggspån	1
Spån	504
Korta kärnor	52
Korta spånkärnor	4
Skärvor med tillknackning	25
Knutor	193
Skärvor	4791
Krukskärva, troligen inblandning	1
Benbitar	6
Skifferbit	1
Kolfragment	

Göteborg i december 1942.

Johan Alin.

Jfr 41/42

↓
N

Plan över utgrävningsområdet
på Sandarna 1942. Johan Alin.

Skala 1:100.

 Härd.

41/42

Jfr 85/42

Sandarna 2 a. 1942.

Schakt I.

Utan närmre platsangivning:

1 stor knacksten 64984.

Från uppkastad jord:

1 knuta 64985.

18 skärvor 64987.

3 spån 64986.

1 bit djurben

Ruta 1.

7 skärvor 64988.

2 benbitar

1 bit pimpsten 64991.

1 tegelskärva 64990.

1 skifferskärva 64989

träkol

Ruta 2.

1 knacksten 64993

10 skärvor 64994.

1 kärnyxa, plan undersida 64992.

Ruta 3.

1 spånkärna 64995

1 spån 64996.

6 skärvor 64998.

1 skärva m.t. 64997.

Ruta 4

4 skärvor 64999.

1 spån 65000.

Ruta 5.

~~1 knuta~~

49 skärvor 65002

1 mikrosnån 65001

1 bit pimpsten 65004

1 sten 65003

Ruta 6.

6 skärvor 65008.

2 skärvor m.t. 65007

3 spån 65006

1 skivskrapa 65005

1 bit pimpsten 65009.

Ruta 7.

1 ~~"Zinke"~~ *Kantskisel ?* 65012

3 spån 65011.

2 knuta 65010.

8 skärvor 65013.

Ruta 8.

3 knutor 65014.

49 skärvor 65017

7 spån 65016.

~~1 skärva m.t.~~

1 bit kol

1 kärna 65015

Ruta 9.

2 knuta 65018.

1 kärna 65019.

1 spånkärna 65020.

6 spån 65021.

61 skärvor av flinta o skiffer 65025 o 65026.

2 skrapor 65022, 65023.

1 skärva m. skrapor 65024.

Ruta 10.

68 skärvor 65030

2 knutor 65027

~~1 kärna~~

~~1 skärva m.t.~~

1 trindyxa, slipad 65029

61 spån 65028.

Ruta 11.- 12.

17 ~~22~~ knutor (~~1 av sten~~) 65035.

2 kärna 65036.

14 ~~25~~ skärvor 65039

1 skärva (stor) m.t. kant 65034.

10 ~~43~~ spån 65037.

1 spånsnåls m.t. kanter 65031

1 spånsnåls m.t. kant 65032

1 kärnyxa 65033.

1 spånskrapa 65038

Ruta 13.

7 ~~93~~ skärvor 65042

15 { 7 spån 65041

6 små spån

2 kärnor 65040

42 bitar ben

träkol

Schakt I.

Ruta 14.

3 kärnor 65044.

4 knutor 65043.

1 knacksten / spänkärna 65045.

6 97 skärvor 65050

1 skärva m. ~~skrapa~~ 65049.

8 spån 65046.

1 spån m. t. (f.) 65047.

1 kärnyxa 65048.

2 bitar ben

träkol

Ruta 15.

2 knutor 65051.

1 kärna 65052.

6 52 skärvor 65057.

1 spänkskrapa 65054.

4 spån 65053.

1 spån 65055.

1 skärva m. t. 65056.

Ruta 16.

1 knuta 65058.

1 kärna 65059

2 knackstenar 65061-65062.

9 92 skärvor 65064.

6 spån 65060.

1 spånborr? pilspets m tänge? 65063.

Ruta 17.

4 knutor 65065

1 kärna 65066

2 spänkärna 65067

7 95 skärvor 65069.

15 spån 65068

1 spänkskrapa 65070.

Schakt II

Ruta 1.

Inga fynd

Ruta 2.

1 knuta 65071.

1 spån 65072

7 skärvor. 65073

Ruta 3.

2 skärvor 65074

Schakt III

Ruta 1

4 skärvor 65075.

Ruta 2

1 kärna 65076-65078.

15 skärvor 65078.

2 spån 65077.

1 spån m. t.?

1 flintbit

1 sten

Schakt III

Ruta 3.

1 knuta 65079.

11 46 skärvor 65082

5 spån 65080.

2 skärvor m. t. 65081.

1 spån m. t.

Ruta 4.

1 kärna 65084.

2 knutor 65083.

1 flintbit

1 kärnyxa (f.) 65089.

14 186 skärvor 65088.

4 skärva m. t. 65087

1 skivskrapa 65086.

14 spån 65085.

Ruta 5.

3 knutor 65090.

3 kärnor 65091.

2 knackstenar

2 bitar av knacksten

9 200 skärvor 65093.

10 spån 65092

1 spån m. t.

Ruta 6.

5 knutor 65094

3 kärnor 65095

1 knacksten 65097

7 136 skärvor 65101.

3 + 8 spån 65098

1 skivskrapa 65099

1 kärnyxa, nackänden

2 skärvor m. t. 65100.

1 flintbit

gravt ben 65096

Ruta 7.

3 knutor 65102.

2 kärnor 65103.

6 66 skärvor 65107.

7 spån 65104.

1 skrapa, hög 65105.

2 skärvor m. t. 65106.

Ruta 8.

1 knuta

5 kärnor 65108.

2 knackstenar 65116, 65117.

8 96 skärvor 65115

1 skivskrapa 65111.

1 skivskrapa? botten av spänkärna

23 spån 65109

1 kärnyxa 65113

1 spänkskrapa 65112.

1 spån med kyllkn. 65110.

1 skärva med kyllkn. 65114.

Schakt III.

Ruta 9.

~~1~~ knutor 65118.

~~1~~ kärnor 65119.

~~7~~ 152 skärvor 65125

17 spån 65120.

1 skivskrapa 65121.

1 spånborr 65122.

1 hullingspets 65123.

~~1 knacksten~~

2 benbitar

träkol

4 skärvor m.t. 65124.

Ruta 10.

2 knutor. 65126.

1 kärna 65127

~~2 bitar av knacksten~~

6 74 skärvor 65130.

10 spån 65128.

1 spån m.t. 65129.

Ruta 11.

3 knutor 65131

1 kärna 65132.

1 bit av spånkärna 65133.

9 153 skärvor 65140.

1 skärva m.t. 65139.

23 spån 65134

1 spånskrapa 65135.

2 ryggspån bor 65136 & 65137.

~~1 modern krukskärva~~

~~1 stenskräva~~

1 mikrolit 65138.

Ruta 12.

7 8 knutor 65141.

5 kärnor 65142.

11 200 skärvor 65148.

32 44 spån 65143

2 " m.t. 65144

2 skivskrapor 65145, 65146.

1 skärva m.t. knacksten 65149

1 spån m.t. spets 65147.

Ruta 13.

1 3 knutor 65150.

3 kärnor 65151.

~~1 knacksten~~

~~1 sten~~

~~1 flintbit~~

9 100 skärvor 65156

1 skärva med ~~100~~ skrappegg 65154.

1 14 skärva m.t. 65155

~~2 skivskrapor~~

11 spån 65152.

1 hullingspets 65153

Schakt IV.

Ruta 1.

3 knutor 65157

3 kärnor 65158

8 222 skärvor 65161.

1+4 skärvor m.t. 65160

1+29 spån 65159

Ruta 2.

2 knutor 65162

2 kärna 65163.

~~2 knackstenar~~

10 141 skärvor 65165

2+8 spån 65164

~~1 spån m.t.~~

1 bit skiffer 65166

Ruta 3.

6 12 knutor 65167.

4 kärnor 65168.

4 knackstenar

9 247 skärvor 65174.

3 4 skärvor m.t. 65173

34 spån 65169

1 spån m.t. inbak 65170

~~2 mikrosnån~~

1 spånspets m.t. kanter 65171

1 kärnyxa 65172

1 bit ben

~~1 sten~~

Schakt V.

Ruta 1.

6 knutor 65175.

1 kärna 65176.

~~2 knackstenar~~

62 48 skärvor 65181.

5 skärvor m.t. 65180.

1 skrapa 65182

18 spån 65178

1 liten borrarpspets 65179.

1 spånkärna 65177.

träkol

benbitar

Ruta 2.

37 knutor 65183.

3 kärnor 65184.

3 knackstenar 65188-90

10 190 skärvor 65191.

8+6 spån 65185.

1 ryggspån 65186

1 skrapa 65187.

Schakt V.

Ruta 3.

- 5 knutor 65192.
- 2 kärnor 65193.
- 7 ~~skärvor~~ skärvor 65197.
- 2 ~~spån~~ spån m.t. 65195 o 96.
- 6 spån 65194.

Schakt VI.

Ruta 1.

- 13 knutor 65198.
- 5 kärnor 65199
- 1 handlagskärna 65200
- 4 knackstenar 65207-10
- 2 bitar av knacksten
- 6 ~~206~~ skärvor 65212
- 30 spån 65201.
- 1 hög skrapa 65202
- 1 borrarps, stor 65204
- 1 spånpiäspets mikrolit 65203
- 1 kärnyxa, nackändan. 65205
- 1 liten yxa, skärpe 65206.
- 2 skärvor m.t. 65211.

Ruta 2.

- 7 knutor 65213.
- 3 kärnor 65214.
- 1 ~~knacksten~~
- 1 ~~sten~~
- 8 skärvor 65216.
- 14 spån 65215

Ruta 3.

- 20 knutor 65217.
- 1+6 kärnor 65218
- 3 ~~knackstenar~~
- 6 ~~350~~ skärvor 65224.
- 1 skärva m.t., kniv? 65223
- 1 skärva m.t., skrapa? 65222
- 21 spån 65219
- 1 spån m.t. 65220
- 1 ryggsån 65221
- 1 ~~bit~~ ~~knacksten~~

Schakt VII.

Ruta 1.

- 2 knutor kärnor 65225
- 5 ~~31~~ skärvor 65228
- 2 skärva m.t. 65227
- 3 spån 65226
- 1 ~~kniv?~~

Schakt VII.

Ruta 2.

- 6 knutor 65229
- 4 kärnor 65230
- 24 skärvor 65235
- 1 skärvor m.t. 65234.
- 12 spån 65231
- 1 spån m.t. 65232
- 1 borrar 65233.

Ruta 3.

- 7 ~~8~~ knutor 65236.
- 4 kärnor 65237.
- 3 ~~knackstenar~~
- 6 ~~206~~ skärvor 65243.
- 45 spån 65238.
- 1 liten yxa, skärpe 65241
- 1 ~~spetsnackig~~ spetsnackig yxa, nackändan 65242
- (2 bitar ben)

- 13 krukskärvor? 65244-- 1 hullingspets 65240
- 1 spån med ena kanten till knackad. 65239.

Ruta 4.

- 4 ~~11~~ knutor 65245
- 1+6 kärnor 65246
- 6 ~~146~~ skärvor 65249.
- 15 spån 65247.
- 1 spån m.t. mikrolit 65248.

Ruta 5.

- 1+3 knutor 65250.
- 4 kärnor 65251.
- 8 ~~140~~ skärvor 65256
- 1 skärva m.t. 65255.
- 1 spetsnackig yxa, spetsoval genomskärning 65254
- 1 ~~Amme~~ " " 65257.
- 1 bit av kärnyxa, plan undersida
- 10 spån 65252
- 1 ryggsån 65253.

Ruta 6.

- 4 kärnor 65259
- 2 knutor 65258
- 6 ~~40~~ skärvor 65262
- 8 spån 65260.
- 3 ~~ryggsån~~
- 1 skrapa, hög 65261

Ruta 7.

- 1 knuta 65263
- 1 ~~knacksten~~
- 5 ~~20~~ skärvor 65266.
- 1 ~~2~~ skärva m.t. 65265.
- 3 spån 65264.
- (1 bit ben)

85/42
Jfr 41/42

Göteborgs Museum
Arkeologiska avdelningen

GÖTEBORG 15

Göteborgs stads formlinnen n:r 2 a.

Västergötland.

Göteborgs stad.

Sandarna.

D424 Plåt nr 1928.

Sandarna. Utgrävningen i juni 1942.
Bilden visar de två i norr-söder
gående schakten.

D425 Plåt nr 1929.

Sandarna. Utgrävningen sommaren 1942.
Schakt I till höger och schakt III till
vänster, från söder.

Foto i juni 1942.
Johan Alin.

85/42

Jfr 41/42

Västergötland.

Göteborgs stad

Sandarna.

D426 Plåt n:r 1930.
Sandarna. Utgrävningen i juni 1942.
Schakt I, södra änden. Den streckade
linjen markerar kulturlagrets yta.

D427 Plåt n:r 1931.
Sandarna. Utgrävningen i juni 1942.
Schakt I, södra änden. Till höger synes
södra väggen av schakt V. Den streckade
linjen markerar överkanten på kulturlagret.

Foto i juni 1942.
Johan Almqvist.

Jfr 41/42

Västergötland.

Göteborgs stad.

Sandarna.

D428 Plåt nr 1932.
Sandarna, utgrävningen i juni 1942.
Schakt III. Den streckade linjen
markerar kulturlagrets yta.

D429 Plåt nr 1933.
Sandarna. Schakt VII, västra änden.
Den streckade linjen utmärker kultur-
lagrets yta.

Foto i juni 1942.
Johan Alin.